

Jaarverslag Vogelwerkgroep IVN-Ede 2025

Niels Grandia

De vogelwerkgroep IVN-Ede kijkt met dankbaarheid terug op het jaar 2025. Begonnen we het jaar nog met 35 leden, inmiddels zijn dat er 39. Daarmee is de groei van de vogelwerkgroep inmiddels met recht onstuitbaar te noemen. De vogelwerkgroep mag zich nu de grootste werkgroep van IVN Ede noemen! Dat de werkgroep groeit, is niet alleen te zien aan het ledenaantal, maar ook aan de energie die van de vogelwerkgroep uitgaat. In dit jaarverslag een kleine greep uit de gebeurtenissen van het afgelopen jaar.

Educatie

Educatie is hét speerpunt bij uitstek van IVN, en niet minder van de vogelwerkgroep. In totaal werden er dit jaar 16 publieksexcursies in het activiteitenprogramma verzorgd door de vogelwerkgroep. Op een totaal van 46 excursies is daarmee 36% van het activiteitenprogramma van IVN Ede in 2025 door de vogelwerkgroep verzorgd. Dat is een lichte afname ten opzichte van vorig jaar, toen nog 23 van de 55 excursies, en daarmee 42% van het activiteitenprogramma, uit de koker van de vogelwerkgroep kwam.

Een bijzondere activiteit vond plaats in juli 2025. In deze maand organiseerde de vogelwerkgroep in samenwerking met bewonersvereniging Op Enka een gecombineerde lezing en wijk safari op het Enkaterrein in Ede. Henk van Paassen vertelde over de slechtvalkennestkast op de grote Enkaschoorsteen, en Niels Grandia informeerde het publiek over de overige natuur in de wijk. Tijdens een gegidste wandeling door de Enka-wijk is gesproken over de prachtige natuur die dichtbij huizen te zien is. Ook waren de slechtvalken mooi zichtbaar. De belangstelling voor deze activiteit was zeer groot, en daarmee ziet de vogelwerkgroep een herhaling in 2026 (eventueel in andere wijken) zeker voor zich!

Henk van Paassen houdt een lezing over slechtvalken in de Enka-wijk. Foto door Dennis Janse.

Natuurbehoud

Naast educatie houdt de vogelwerkgroep zich bezig met het direct ondersteunen van de prachtige vogelwereld in de Edese omgeving (hoewel educatie en natuurbehoud eigenlijk niet uit elkaar te trekken zijn).

Het letterlijk hoogtepunt van de vogelwerkgroep in 2025 is misschien wel de torenvalknestkast die dit jaar, niet geheel toevallig in het jaar van de torenvalk, door de vogelwerkgroep in samenwerking met de gemeente op de kleine heide tegenover het dierenasiel is geplaatst. De nestkast werd eigenhandig gemaakt door ons werkgroeplid Barend Groenevelt. Een leuke verrassing: de Edese torenvalkkast mocht zelfs even schitteren op de landelijke Sovondag in november.

Een nestkast voor torenvalken verscheen in het jaar van de torenvalk 2025 op de kleine heide. Foto door Hans Westendorp.

Heel bijzonder was 2025 voor de Edese oeverwaluwen. Al enkele jaren beheert de vogelwerkgroep een oeverwaluwwand in Kernhem. Tot onze grote spijt bleef deze in 2025 onbewoond. Maar het verdriet duurde niet lang, want al gauw werd vastgesteld dat zich een kolonie oeverwaluwen had gevestigd op een actief bouwterrein aan de Bonnetstraat. De vogelwerkgroep schakelde de provincie in en koos bewust voor een aanpak van overleg en wederkerigheid met de betrokken aannemer. De bouwactiviteiten op het terrein hebben dan ook doorgang gevonden, de oeverwaluwen zoveel mogelijk respecterend en onder nauw toezicht van enkele leden van de vogelwerkgroep.

Als werkgroep wilden we graag weten hoeveel oeverwaluwen zich op het industrieterrein hadden gevestigd. Dat bleek echter niet eenvoudig. Hoe weet je welke nestgaten bewoond zijn? De meeste kunnen namelijk niet op een veilige afstand (d.w.z. zonder verstoring) geobserveerd worden.

Een klein gedeelte van de oeverwaluwnesten aan de Bonnetstraat.

De oplossing kwam uiteindelijk in de vorm van een innovatief idee van Hans Westendorp. Zijn ingeving, naar verluid ontstaan tijdens een avondje barbecuën met de familie, bestond hieruit dat men satéprikkers plaatst in alle aanwezige nestopeningen. Deze prikkers zijn eenvoudig door de vogels opzij te duwen. Plaatst men dus in alle nestopeningen satéprikkers en wacht men een paar uur, dan kan men daarna aan het aantal weer geopende nestgaten aflezen hoeveel nestgaten er ongeveer bewoond zijn. Na een aantal succesvolle testrondes, zijn naar Hans' voorstel twee echte telrondes uitgevoerd. De verwerking daarvan is op moment van schrijven van dit verslag nog steeds in gang, maar het gaat in ieder geval om meer dan honderd nesten. Ter vergelijking: in de door de vogelwerkgroep beheerde nestwand in Kerhem is slechts ruimte voor maximaal 29 nesten...

Hetzelfde stukje wand na plaatsing van de satéprikkers.

Het getelde aantal bewoonde nestgaten in dit stukje wand aangegeven.

De vogelwerkgroep kijkt met trots terug op de ontwikkelingen betreffende de oeverwaluwen in 2025. De positieve samenwerking met de aannemer werkt naar onze mening beter dan een hard-activistische vorm van natuurbescherming.

Het zou echter niet eerlijk zijn om achterwege te laten dat er wel degelijk delen van de bewoonde wand op het bouwterrein zijn ingestort, en er ook oeverwaluwen door de bouwwerkzaamheden gesneuveld zijn.

De vogelwerkgroep heeft veel geleerd van deze ervaringen en hoopt die in de toekomst te kunnen inzetten. Noemenswaardig was ook het contact met de gemeente, over zowel

de plaatsing van een nieuwe overwaluwwand als ijsvogelnestplekken heeft de vogelwerkgroep actief met de gemeente Ede meegedacht.

Inspirerend was het om te zien hoe de natuur zich weet te vestigen op de schijnbaar meest troosteloze plaatsen van de menselijke innovatiedrang: industrieterreinen vol blokkendozen. Tijdens de werkzaamheden bij de oeverwaluwen zijn leden van de vogelwerkgroep op het industrieterrein veel meer natuur tegengekomen: van prachtige planten tot broedende zwarte roodstaarten. Dat heeft in ieder geval op de schrijver van dit jaarverslag een blijvende indruk nagelaten.

Een oeverwaluwnestje, blootgelegd door grondverschuivingen (mogelijk als gevolg van de bouwwerkzaamheden).

Sfeerimpressie van de oeverwaluwwkolonie op het bouwterrein.

Een jaarlijks terugkerend ritueel in de kalender van de vogelwerkgroep is het ringen van de jonge gierwaluwen in de Bennekomse Dorpsstraat. Het project vierde dit jaar haar

25^e jubileum, met 11 geringde vogels in 6 nestkasten. Een lichte toename ten opzichte van 2024, maar helaas nog altijd passend in de dalende trend sinds de start van het ringproject.

Nog een mooi resultaat: in 2025 bracht een bosuil succesvol kuikens groot in een nestkast van de vogelwerkgroep in Bennekom.

Sociale binding

De vogelwerkgroep is dit jaar ook met iets nieuws begonnen in het kader van vogels als cement voor sociale cohesie. Een onderdeel van de vogelwerkgroep bezoekt sinds mei met wekelijkse regelmaat een meneer op het Edese kazerneterrein die vroeger veel gevogeld heeft. Dit om samen te wandelen en te delen over de wonderlijke wereld van vogels.

In 2025 bracht de vogelwerkgroep van IVN Veenendaal-Rhenen een bezoek aan de Edese vogelwerkgroep. Een lid van onze werkgroep is met de bezoekende werkgroep op pad geweest op Planken Wambuis. Samen genoten we van de prachtige Veluwe natuur en hebben we ervaringen uitgewisseld.